

Posudek vedoucí magisterské diplomové práce

Název práce: **Vliv přízvuku a bilingvismu na jazykově podmíněné sociální preference u dětí**
Autorka práce: Bc. Lucie Jarůšková
Studijní obor: Obecná lingvistika, Ústav obecné lingvistiky
Vedoucí práce: Kateřina Chládková, PhD, Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Magisterská diplomová práce Lucie Jarůškové zkoumá, jestli cizí přízvuk v mateřském jazyce ovlivňuje sociální preference dětí osvojujících si češtinu, a jestli je tento efekt modulován vlastní multilingvní jazykovou zkušeností dítěte-posluchače.

Práce obsahuje velmi zdařilou teoretickou část, ve které diplomantka nabízí vyčerpávající přehled dosavadní literatury, přičemž zevrubně diskutuje jednak fenomén jazykově podmíněných sociálních preferencí u dospělých i dětí, a jednak fenomén bilingvismu, se zaměřením na dětský věk. Práci s literaturou velmi chválím. Kolegyně Jarůšková zpracováním teoretické části ukazuje, že umí výborně vyhledávat relevantní literaturu, dávat ji do kontextu, představit ji čtenáři jako koherentní příběh a zároveň se sama nad dosavadními poznatky a jejich vzájemným vztahem kriticky zamýšlí. Teoretická část je cíleně motivována a směřována k cíli představené práce, a to samotnému experimentu zkoumajícímu cizí přízvuk a bilingvismus v kontextu sociálních preferencí u dětí osvojujících si češtinu. Práci s literaturou, jak po obsahové, tak po formální stránce, hodnotím jako výbornou.

Praktická – empirická – část popisuje experiment, který studentka provedla, aby otestovala svoje jasné a srozumitelně definované hypotézy, predikce. Diplomantka navrhla a implementovala online percepční experiment. Design experimentu by inspirovan – částečně replikoval – předchozí studie s jinými jazykovými populacemi. Nejprve nahrála 22 dětí, které četly věty, z nichž vybrané byly posléze použity jako stimuly v percepčním experimentu. Kolegyně Jarůšková nasbírala data od celkem 102 dětí-posluchačů ve věku 4 až 9 let, což je nejen pro diplomovou práci, ale i pro kompletní empirickou studii s dětmi, poměrně velký vzorek. Sesbíraná data následně zpracovala do souhrnné tabulky a analyzovala pomocí smíšených modelů. Během několika konzultací diplomantka pochopila princip smíšených modelů a byla schopná je aplikovat na vlastní data. Výsledky analýz v práci adekvátně interpretuje, vztahuje je k v úvodu definovaným predikcím, a vyvozuje závěry. Je si také vědomá jistých omezení experimentu (jež jsou v té či oné formě v empirické vědecké práci vždy přítomná) a tyto v závěru diskutuje. Praktická část je precizně zpracovaným experimentem ve všech jeho fázích. Obsahovou i formální stránku praktické části hodnotím jako výbornou.

Po stránce jazykové je práce zdařilá. Odborné termíny, které autorka používá, jsou jasné definovány na začátku a konzistentně užívány. Argumentace je logicky vystavěná. Práce se velmi dobře čte, je psána odborným avšak srozumitelným stylem. Jazykovou stránku práce hodnotím známkou výborně.

Jako vedoucí práce se vyjádřím k průběhu výzkumu. Studentka byla proaktivní, učenlivá a pečlivá. Nejen přes malé vlastní zkušenosti s empirickým výzkumem, ale také navzdory téměř absentujícímu podobnému výzkumu v českém prostředí, kolegyně Jarůšková demonstrovala odhodlání svůj navržený výzkum započít a realizovat, v souvislosti s čímž si prošla a zdokonalila se ve všech krocích empirického bádání i teoretického uvažování o dané problematice. Studentka pravidelně konzultovala a vždy přicházela s podnětnými úvahami a nápaditými návrhy řešení, což je patrné i v písemné verzi práce. Průběh prací hodnotím jako výborný.

K obhajobě, pokud to časové možnosti dovolí, mám následující body k diskusi. Týkají se fenoménů, na které mě zajímá diplomantky názor, případně její poznatky z literatury.

- Na straně 12 autorka představuje rozdíly mj. mezi českým a španělským hláskovým systémem. Autorka sama podotýká, že detailní kontrastivní analýza by byla nad rámec práce,

s čímž souhlasím, ovšem k diskuzi se nabízí zamyslet se nad možnými dopady v práci zmíněných mezijazykových rozdílů, a to jak na realizaci cizího přízvuku tak na percepci cílového jazyka. Například, jak dle autorky naloží L1-španělský mluvčí L2-češtiny s komplexní slabičnou přeturoou nebo se slabikotvorným /l/ a /r/? Jak je bude sám realizovat, a jak je bude v rodilé češtině vnímat? Objevily se některé z takových případných jevů ve stimulech?

- V Diskuzi je zmiňováno, že nelze jednoznačně určit, zda atypická výslovnost u bilingvních dětí byla vnímána jako cizí přízvuk v cílovém jazyce – češtině nebo jako „řečová vada“, tedy způsob řečového projevu (artikulace), který není na úrovni dospělého mluvčího. Je možno tyto dva faktory oddělit a testovat vliv každého z nich zvlášť? Pokud ano, jak by takový experiment (velmi stručně) vypadal?
- K bodu výše, diplomantka zkoumala vliv vlastní bilingvní zkušenosti posluchače na jazykově-podmíněné sociální preference. Je možné, že i vlastní styl mluvy posluchače, např. přítomnost nebo absence řečové vady, může mít na jazykově podmíněné sociální postoje vliv?

Předložená práce vyčnívá nad průměr magisterských diplomových prací: jasně formuluje a zpracovává (v současné době velmi aktuální) teoretický problém, a testuje jej pomocí precizně sestaveného psycholingvistického experimentu na poměrně velkém vzorku participantů. Práce má všechny náležitosti odborného vědeckého rukopisu a po menších úpravách doporučuji zaslání do recenzovaného časopisu. Kolegyně Jarůšková nám představila vysoce kvalitně zpracovanou empirickou studii na pomezí psycho- a sociolingvistiky, k čemuž jí gratuluji a děkuji za příspěvní českému jazykově kognitivnímu bádání. Navrhuji celkové hodnocení výborně, A.

V Praze dne 1.8.2022

.....
Kateřina Chládková, vedoucí práce